

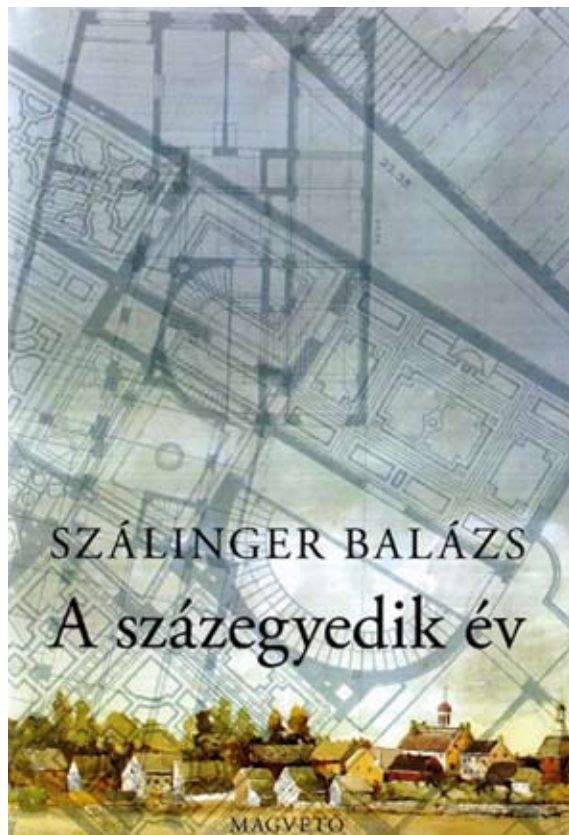
Somogyi Zoltán

Szálinger Balázs: A százegyedik év

Logikus lépés volt a Magvetőtől, hogy amikor 2008 végén megjelentette Szálinger Balázs új, epikus költeményét, *A százegyedik évet*, akkor rögtön kötetét bővítette a kiadványt, és a szerző két, korábban mások gondozásában már megjelent, hasonló műfajú alkotását, a *Zalai Passiót* és *A síkot* is közölte, mert így a fiatal költő nagy lélegzetű, epikus oeuvre-jének triaszát egységben, egymáshoz való viszonyukban vizsgálhatjuk. Megkísérelhetjük felfedezni van-e esetleg olyan ív, amire a három mű felfűződik, és kitapogathatjuk a visszatérő mentalitásbeli, vérmérsékleti, tematikai, és költészeti jellegzetességeiket; ugyanakkor kiderülhet, milyen irányban változott/fejlődött szűk egy évtized alatt egy olyan magyar költő, aki lassan egyre hangsúlyosabban kezd jelen lenni a kortárs irodalomban és irodalmi életben, és aki a szélesebb közönség előtt is egyre ismertebbé és elismertebbé válik.

Ha líra vagy dráma műnemébe sorolandó alkotást tartalmazó új könyvet veszek a kezembe, akkor mindig az jut elsőnek eszembe, hogy rajtam kívül vajon hányan fogják elolvasni. Nem akarok a kultúra hanyatlásán és a nemes irodalmi műfajok haldoklásán siránkozni, és nemcsak azért, mert nem hiszek abban, hogy bármi is hanyatlana, vagy rossz irányba változna – sőt ellenkezőleg, az irodalom sosem látott mennyiségben virágzik, és több könyv jelenik meg, mint valaha; talán ezért is nehezebb köztük felfedezni a minőséget, és emiatt tűnik úgy, mintha kevesebb kiváló és mesteri mű születne –, hanem főleg azért, mert rém unalmasnak tartok minden kortárs irodalmat szapuló közhelyet, igazságuktól függetlenül. Mindenesetre tény, hogy míg a szórakoztató irodalmat egyre többen olvassák – aminek megvannak a maga okai, elsősorban nyilván az, hogy az emberek szórakozni akarnak, kikapcsolódni, és nem még akkor is gondolkodni és a világ dolgaival intellektuális kihívásokkal terhelt (mint retorikai és stilisztikai alakzatok, például: sokszorosán áttételes metaforák, avittas obszkrációk, vagy netalántán zavaros hipallagék révén) szembesülni, amikor végre van egy szabad félórájuk –, addig a költészet mintha nem találná a megoldást ahhoz, hogy miként tegye magát vonzóvá a számítógépes játékok, az internet, a szappanoperák és a valóság show-k korában.

Pedig a lírára van igény, méghozzá leginkább a fiatal nemzedék részéről – aminek az oka az, hogy a ritmizált, rímelő szöveg a fejlődő agyakra úgy hat, hogy a benne kódolt üzenet hamarabb rögzül, és ez

a sikerélmény örömeztetést vált ki, ami természetes drogként működve függőséget vált ki –, de ők feltehetően az iskolai tapasztalataik miatt a könnyűbe nyomtatott versektől irtóznak, és inkább a könnyűzene felé fordulnak. A dalszövegek általában – néhány valóban művészi magasságot elérő igényes darabtól eltekintve – elképesztően primitívek, és a szókészletük ugyanarra a száz szóra korlátozódik, viszont meg vannak támogatva fülbemászó dallamokkal és zsigerekre ható ritmussal, újabban pedig ösztönöket felpiszkáló képi világgal is. Belátható, hogy a fehér lapon sorakozó fekete betűk ezzel nehezen versenyezhetnek. A fejlődő emberpalántáktól nem várható el, hogy megértsék, elkészíteni egy ételt más minőségű élvezet, mint a készételt befalni, főleg ha a profitorientált vállalatok agyamosó reklámjaikkal azt sulykolják: egyél, egyél, egyél.

A kortárs líra csak akkor lehet tényező a mai

fiatalok tömegeinek életében, ha szórakoztatóvá válik. Hogy ez jó, vagy sem, hogy ez egyáltalán új fejlemény-e a líra történetében, vagy mindig is így volt, arra nem kívánok kitérni. Azt viszont semmiképpen nem tartom jó iránynak, ha a költők nagy tömegei sértetten és magukat meg nem értetten nyilvánítva visszavonulnak azokba a sokat emlegetett elefántcsonttoronyaikba, mert akkor a líra valóban elszakadhat az olvasóktól és elcsökevényesedhet, végül pedig elsorvadhat. Az egyik kiút az lehet, ha az infotainment (szórakoztatva informálás) bevezetődik a szépirodalomba. Vagy egy másik út lehet, ha belátjuk, hogy a rap zene sokkal inkább líra, mint zene, vagyis hogy a rap a kortárs, progresszív líra. Mivel azonban nem várható el minden tehetséges versfaragótól, hogy álljon be rappernek, megoldás lehet, ha rámutatunk a hagyományos értelemben vett versek közül azokra, amelyek szórakoztatóak és ugyanakkor megfelelnek a minőségbeli kritériumoknak is, vagyis megmutatják, mennyire virtuóz módon lehet bánni a nyelvvel, eredeti asszociációikkal megtornáztatják a képzeletet, meg persze reflektálnak a valóság olyan elemeire, amiket magunktól nem vennénk észre.

Szálinger Balázs epikus költeményeiről azt tartom – és ezért kedvelem őket, ugyanakkor emiatt itélem őket figyelemre méltónak –, hogy pont erre tesznek kísérletet. Hogy tudatosan, vagy öntudatlanul, azt nem tudom, és mindegy is. Arra pedig, hogy a kísérlet mekkora sikerrel jár, még korai lenne válaszolni. Az epikus költemény olyan vers, amiben a történet dominál, így könnyen befogadható, ami arra predesztinálja a műfajt, hogy népszerű legyen. Mindig is az volt, és most is az lehetne, csak fel kell rá hívni a fiatalok figyelmét.

A kritika egyik legfontosabb alapszabálya, hogy el kell döntenünk, ki lesz a címzettje, mielőtt elkezdjük megírni. Alapesetben a címzett a lap közönsége, amiben megjelenik a kritika. Hogy akkor mégis miért a fiatal nemzedék lírához való viszonya felől közelítünk, midőn értelmezési lehetőségeket akarok felvázolni *A százegyedik évhez*, amikor a Pannon Tükör olvasói nagy valószínűséggel első sorban nem a fiatalok közül kerülnek ki? Azért, mert pont a lap törzsközönségének lehet tanulságos ez a téma, hiszen rajtuk keresztül közvetetten meg lehet ismertetni az iskolás korosztállyal Szálinger Balázst, akinek írásait maguktól talán nem vennék kézbe, pedig általa megkedvelhetnék a lírát, mert epikus költeményei szórakoztatóak és érdekesek.

A *Zalai Passió* például egy vígposz, tárgya pedig az '50-es évek lokálisan jelentős eseménye, a megyehatárok átrajzolása, és ez az ötlet már önmagában is elismerésre méltóvá teszi. A Rákosi-korszakról sem csak borongós, hideglelős komolysággal lehet beszélni, hanem úgy is, ahogy Szálinger teszi, vagyis tréfásan, kedvesen megfricskázva a múltat, ironikusan bemutatva a szomszédvárok rivalizálását, mosolyogtató túlzásokkal lefestve a csatajeleneteket, amikben fúró, kalapács,

csákány csap össze kapával, kaszával és ostorral, a témához illő pazar hasonlatokkal és metaforákkal, nyelvi leleményekkel. Már ebben a műben is imponáló az a könnyedség, amivel a költő versel, a formaérzéke lehengető. Vagány dolog vígposzban megírni egy végeredményben történelmi, politikai témát, és ez a vagányság szimpatikussá teszi a szerzőt. Olvashatatlanul unalmas lenne a zalai megyehatár átrajzolásának története, ha patetikusan lenne versbe szedve, sőt, költeményként mindenhogy máshogyan borzalmas lenne, de így, egy mindannyiunk nagyapját megidéző antihős meseszerű kalandján keresztül megmutatva élvezetes.

Persze a paródia, a bolondozás mindig könnyebb és hálásabb feladat, mint egy komoly, nagy vízió eposzi megalkotása, és ezt Szálinger is így gondolhatta; kissé azt érzem, *A sík* megírását ez is motiválhatta, vagyis annak a bizonyítási vágya, hogy képes ő egy filozofikus nagyeposz megalkotására is. *A sík* szellemi kalandokra hívó, nagystílusú, elegáns és csiszolt versezetű, hosszabb lélegzetű mű, és ettől a fiatalok számára riasztó lehet. Pedig az összetett, genezistól apokalipszisig részletesen kidolgozott mitológiai keret mögött az üzenet mintha kifejezetten a fiatal generációhoz szólna. Erre utal az is, hogy a mű végén a ciklus, melyben egy világ fejlődéstörténete rajzolódik meg, újra indul, vagyis lehetőség nyílik, hogy ezúttal jobb világ épüljön, amihet természetesen új emberek kellene, az új generáció. A költemény negyedik énekében olvasható a fogyasztói társadalom kritikája, és ehhez a részhez képest a mű többi éneke hosszas felvezetésnek érződik, amivel a szerző talán nyomatékot akart adni mondandójának, ám ez a nyomaték ballasztá vált. Ennek ellenére tiszteletre méltó az, ahogy Szálinger teljes költői fegyverzetben fellépve tükröt tart a jelennek, és felhívja a figyelmet az életünkben jelenlévő rossz tendenciákra, az álvalóságokkal elbutított tömegekre, a pártoskodásra, az elmagányosodott, gyökértelen emberekre. Ezt az üzenetet a fiatalság számára olvashatóan nem az amúgy izgalmas és pergő történet szórakoztató köntöse, hanem a szerző személye és életkora hitelesítheti, vagyis, ha nem is ugyanúgy, de hasonlóképpen alkalmas arra, hogy a fiatalok oktatásának részévé váljon, és a líra értékeihez közelebb vigye őket.

A százegyedik évben Szálinger Balázs ott folytatja a kritikai reflexiót, ahol *A sík* negyedik énekében abbahagyta, ám ezúttal konkrét, és húsba vágóan aktuális példán keresztül mutatja be korunk tendenciózus hibáit. A költemény egy budapesti kerületben lezajlott ingatlan-panama történetét tárja az olvasó elé, amely részben tipikus elemekből építkezik, úgymint Uniós pénzek lenyúlása, elkezdett, de be sosem fejezett építkezés hatalmas gödre, a nyilvánosság előtt egymást szapuló, de a háttérben szépen megegyező politikai pártok, minden létező színben elinduló és folyton nyerő

örökös polgármester, stb., részben eredeti megoldással élve azt is bemutatja, hogyan kenik rá az egész ügyet a naiv és fiatal szóvivőre.

Szálinger Balázs mindig elmondja, hogy a tény, miszerint ő maga is egy fővárosi kerületnél dolgozott, és hogy a műve megírása után a volt kollégái már nem keresik telefonon, sőt az ottani önkormányzat vezetői zokon vették a lírai pamflet alcímet viselő költemény megszületését, csak a véletlen műve. Persze, tudjuk, bugyutaság azt képzelni, hogy ha egy költő szomorú verset ír, akkor maga is épp szomorú, de azért a magam részéről hadd jegyezzem meg, hogy ha esetleg bármi sérelem érte volna Szálingert a kerületben végzett munkája során, akkor *A százegyedik évvel* a lehető legcsattanósabban vágott vissza mindenért. Nemcsak azért, mert a valóság visszaigazolt, és jelenleg egy(?) polgármester épp előzetesben ül a zavaros ingatlanügyeletei miatt, amikben talán, ki tudja, áron alul adott el közvagyonot, hanem azért is, mert bebizonyította, hogy a tehetséges embereket nem lehet és nem is érdemes megbántani, mert igenis van eszközük a visszavágásra, méghozzá olyan eszközük, ami ellen nem lehet nálánál nagyobb aduászt előhúzni: a művészet. Csak megemlíteném, volt már rá példa a történelemben, hogy valakit pamfletekkel a vérpadra juttattak. Viszont a politikai költészet alantas műfaj, ezért aztán nagy szerencse, hogy Szálinger nem esett abba a hibába, hogy ezt a formát válassa. *A százegyedik év* politikai költemény ugyan, abban az értelemben, hogy a polisz ügyeivel, vagyis közös ügyeinkkel foglalkozik, de távolról sem politikai. Ez a mértéktartás a mai világban nem kis erény.

Az ördög, az igazi rendszerkritika, a görbére csiszolt tükör, amiben mi, egyszerű emberek láthatjuk magunkat, persze a részletekben rejlik. A költemény szüzséje a politikai elit leleplezése, a vesszorokban viszont megkapják a jól megérdemelt pofonokat a polgárok is, akik a piramis alapjaként tartják a hátukon a csúcsot alkotó keveseket. Felsorolás jelleggel megemlítek néhány nagyon érzékletes képet, jellemrajzot, momentumot, amik bárki elevenébe vághatnak, és amik kiválóan jellemzik korunkat, és ezáltal bennünket is. Az ünnepek kirakodóvásárokká degradálódtak, ahol egy tanárnak készülő bohóc, fogát összeszorítva kénytelen szerepelni a pénzért. A színpadokon egynyári slágerénekesekek jelentik a szórakoztatást. A tömegben mindenki egyforma ruhát hord, mert épp az a divat. A főszereplő, de antihős szóvivőt, akiből később bűnbakot csinálnak, zavarja ugyan, hogy a munkája valójában az, hogy hazudjon a népnek, de mégis csinálja. A kerületben a polgármester ciklusok óta semmit nem csinál, csak virágosít; a jobb keze, aki minden törvényi kikaput ismer, havonta milliókért tanácsadó. Az alpolgármesterek családi cégeknek adva megbízást tömik a zsebüket. A felálló új testület új bútorokat, új autót, új embereket

vesz, a régiéket zsírosan végkielégíti. A tendereken a legolcsóbb ajánlat nyer, nem a legjobb, ha pedig emiatt minőségi kifogások merülnek majd fel az elkészült beszerzési tárgyak vonatkozásában, azt majd valahogy „lekommunikálják”.

A százegyedik év gördülékenyen olvasható mű, szinte falni lehet, mint egy krimet, és tulajdonképpen az is, politikai-társadalmi bűnregény. A végén a szóvivő egyedül áll az építési gödör mellett, és minden terhelő dokumentum csak ellene szól; ellene, aki nem követett el semmit. Ez a kép szimbólum erejű. A fiatal magyar értelmiség kiábrándulásának szimbóluma. A fiataloké, akik úgy érzik, nem tehetnek semmiről, a gödröt mégis nekik kell betemetni, a munka rájuk vár. Ezzel fel is fűztük a harmadik költeményt is a vezérszálunkra, arra az elgondolásra, hogy Szálinger Balázs műveit el kéne valahogy juttatni a fiatal olvasókhöz, mert szólni képes hozzájuk.

Végezetül rá szeretnék mutatni azokra a jellegzetességekre, amik mindhárom műben fontosak, és amelyekből ezért következtetés vonható le a költő általános szemléletmódjára és költészetének alaptermészetére vonatkozóan. Szálinger Balázs diagnosztizáló költő. Feltételezhetően meditatív alkat, aki érzékenyen figyeli a világban zajló eseményeket, és képes meglátni az összefüggéseket és a tendenciákat. Műveivel röntgenfelvételt készít korunkról, és felmutatja, körberajzolja a beteg pontokat. Jól látszik (kisebb mértékben a *Zalai Passióban*, de hangsúlyosan, költeményt szervező erőként *A síkban* és *A százegyedik évben*), mi zavarja leginkább: a pártoskodás, a széthúzás, a népbutítás, a múlt értékeinek elfeledése, a jelen lehetőségeinek elherdálása. Gyakran épít ellentétpárokra, amelyekben a jelen és a múlt összehasonlításából a múlt gyakrabban jön ki győztesen. *A százegyedik évben* a dualizmus kori Magyarország, és bizonyos aspektusaiban még a '80-as évekből gyerekkor is jobbnak, építőbb jellegűnek találhatjuk, mint a jelen. Ugyanakkor megjelenik a nemzedéki ellentét is a fiatalok és a szülei generációja között, és ebben az összehasonlításban az idősebbek képviselik az elszalasztott lehetőségeket, és ők engedték a tradicionális értékeket is marginalizálódni, ugyanakkor jelképezik a langymeleg, egyhelyben topogó, de legalább valamennyire szilárd biztonságot is.

Pont az ennek hátterét alkotó, majdhogynem retrográd, érthetetlen nosztalgia az, amit egyedülként nem kedvez Szálinger Balázs elbeszélő költeményeiben. Azt megértem, hogy a látleteleihez nem javasol terápiát, mert ez talán tényleg nem az ő dolga. De az, hogy a megoldásai, a kiútjai a múltba vezetnek, valamilyen vélt aranykorba, vagy egyenesen egy új teremtés elejére, mint *A síkban*, nem a legjobb üzenet. Az, hogy nem ítélkezik kíméletlenül az elmúlt vérzivataros századok alakító felett, és valamiféle belátó megértéssel kezeli őket, majdnem szimpatikus, de nem hihetek abban, amit

Szálinger – még azt sem tartom elképzelhetetlennek, hogy teljesen öntudatlanul, nem koncepciószerűen – sugall, hogy a visszafordulás, és az újrakezdés lenne az előremutató válasz korunk problémáira. Ez a válasz nem lehet kielégítő és hasznos azoknak a fiatal olvasóknak sem, akik számára kanonizálni javaslom Szálinger verses elbeszéléseit.

Mert a konklúzió mégis az, hogy a jelenről tett éleslátó megállapításai és ezek értékes megfogalmazásai okán *A százegyedik év* szórakoztató, élvezetes, változatos kötet, amelyben tetten érhető Szálinger Balázs költészetének fejlődése is. Művei egyre letisztultabbak, a szerkezetük és a dramaturgiájuk is egyre összetettebb;

közben egyre könnyebb kézzel versel, iróniája pedig úgy karcosodik, hogy a cinizmus nem kitapintható benne. Meg vagyok győződve arról is, hogy ahogy majd még több élettapasztalatot gyűjt, ahogy öregszik és lassan elhagyják mellőle a fiatal jelzőt, költeményeiben az általam kifogásolt megoldások hiánya is eltűnik majd, és a diagnózisok kiegészülnek a jelenben meglátható értékekkel, amikre építeni is lehet, és nem a visszafordulást vagy szakadékba zuhanást látja majd a két választható perspektívának, hanem megjelenik valami új, progresszív, eredeti kiút is.

Magvető, Bp., 2008.

László Zsolt

„Daltalanná lettek hajnalaink”

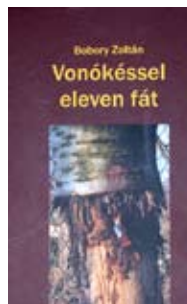
(*Bobory Zoltán: Vonókéssel eleven fát c. verseskötetéről*)

- 1 -

A vonókés eszköz. Hasznos eszköz a faanyag megmunkálásában. Eleven fát nyúzni vele viszont barbár és kíméletlen dolog. Az elevenbe hatoló él az irgalmatlan fájdalom, az ártatlan és termő élet brutális gyalázata. Nem tudhatom, hogy Bobory Zoltán legújabb verseskötetének címe miként hat az önállóan gondolkodni képes elmékre. Az viszont biztos, hogy az alkotó személyisége és kötetének versei élettől visszhangosak.

Szabad-e korunkban ízlésesen őszintének lenni? – A válasz nem adható meg csupán igennel vagy nemmel. A lírának az a válfaja, amelyet Bobory művel, nem illeszthető be a tömegműfaj, tömegélmény sorába. A költő célja nyilván nem is ez. Az értékek dekadenciája sikk, az emberi tartás, gerincesség pedig csak szituációtól függő és nem mindig divatos. Ez a mindennapok világa nem igazán a költő világa. Ő más és mást akar. Írásmódja szelíd és szeretet-éhséget teremt: „...míg fel nem jönnek a csillagok / s a meg-megmoccanó szélben / hallanánk / Te vagy / és Neked én vagyok.” (Mi).

Bobory nem abban hisz, ami elmúlt és nem hozható már vissza. Ő abban hisz és azért ír – többek között –, hogy ne múljon el az, ami van, hogy magunkkal vihessük tovább, ami van. Mindezek okán Bobory az őrző posztosok sorába lépett elő. „Apád szava szent! / Áruklodnod nem szabad, / s vissza kell raknod / a fészekből kiesett / kismadarat!” (Az öreg kertész emléke). Ez a vers olyan mély érzelmeket görget, hogy nehéz – talán nem is lehet – róla tárgyila-

gosan véleményt mondani. Az egyszerű, de igazságaival becsületes, tapasztalt ember – az öreg kertész – intellemei tovább élnek a költőben és általa bennünk, olvasókban is.

Ártatlanul bámul a világba és magába is: „Tükröt tartottam eléd, / törhetetlent. / A lelketem.” (Tükörkép). Naivitása mindenképpen elgondolkodtató. Ugyanebben a versében mondja, hogy: „Hideg jön, / jeges, / csillagatlan. / Hajnalokon / végtelen havas / mezőn kiáltozom...”. Így már a naivítás a végtelenbe, a dacos magányba vált át, mert aki alkotni tud, még a teremtő akarat segédlete mellett is magára maradhat. A kiáltozás viszont a legbelső feszültségek kioltásához vezethet és eljuttathat az egyén legérzékenyebb, egyedi világához, noha az érzékenység minden költő sajátja. Boborynál ez a jelenség időnként hatványozódik is sorstársainak, barátainak, családtagjainak ajánlott verseiben emblematikusan érhető tetten (Rév, Anyám egy napja, Vihar a Balatonnál, Köszöntő..., Lago di Garda, Fohász helyett, Könyörgő szóra, Mint nekünk kellene, Tolcsvay Béla dala, Fényében, Csoóri Sándornak). A fősorolásból is kitűnik, hogy Bobory kötődései mélyen emberiek, meglepően humanisták tollvonásai.

A kritika sosem teremthet műfajt és sosem alakíthat stílust. Befolyással – mint tudjuk – azért mindig bírt és bírni fog. Rosszból tett jót, jóból származtatott rosszat. A Bobory Zoltán elkötelezettségét negatívan hangsúlyozó kritikái megnyilvánulások alapvetően hiányosak abban, hogy mellőzik az empátiát és a hittel harmonizáló, Isten világát valló egyénnel képtelenek bármely kapcso-

lat fölvételére, azt objektíven nem tudják megítélni. (Ezt e sorok írója nem lélektani, filozófiai megfontolásból jelenti ki. Meggyőződése viszont, hogy a lexikális tudás nem egyenlő a műveltséggel.)

- 2 -

Bobory Zoltán vers-világa ebben a kötetében nem teljedik ki, de teljességre törekszik. A szándék és a kitartás olyan jellemző szilárdságot tükröznek, amelyek – etalon hiányában – legalább követésre ösztökélnek. Bobory mindezek mellett tud acélosan mai lenni és pragmatikus alakváltásokra is képes. Kell egy kis díszünnep című versében arcpírító bátorsággal szól a „népességet” bódító, ámító felszínesség ellen. Pénzt, pénzt vagy megveszek című versében – Illyés Gyulát is idézve – megszólítva a nagy mestert, keserűn rögzíti már-már sorsdalként a tény, hogy nemzetünk elveszti kötődéseit és lemond jellem-arcáról is. A Himnusz nem-ismerete, reklám-epizóddá tétele méltán izgathatja. Viszont Végre című versében nem a vak düh a mozgatórugó, a tett, a cselekvés utáni óhaj talán túlzott. De ha mindazokért a dolgokért tudunk aggódni, amelyekért Bobory is aggódik, úgy érthető a türelmetlenség. Mindezek mellett A temető előtt című verse önkritikus vallomás is. Az élettépő, túlhajszoltság súlya alatt az ember alapvető normákon lép át. Nem figyel senkire és sem mire, nincsenek érzései sem. Bobory kikívánczolna ebből a helyzetből, ezekből a szituációkból, de summásan ő is csak ember itt és most, a kerítésen innen és a kerítésen túl is, aki türelemre, megértésre áhítozik. Bobory költészete csak első látásra, illetve olvasásra tűnhet légiesnek. Röhögő törpék című verséből egyértelműen kitűnik, hogy a költő tudja helyét és azt keserűen vállalja, még ha röhögve kötözik a rögökre, akkor is. A rög és a kötöttség árnyéka átlengi Bobory Zoltán költészetét. A kötöttség nála viszont nem egyenlő a kötődéssel, mint ahogy azt egyesek aposztrofálják: „apánk rögben megbúvó szemében / nem látjuk már őrüzeink fényét / egymás kezéig adj erőt Uram / körbefogni maradék érdeinket.” (Sem Hold, sem Nap, sem a csillagaink...). Ebből az idézetből egyértelműen kitűnik a kötöttség és az elkötelezettség elkülönülése, illetve a választott kötődés, amely a Bobory-versek szeretet-mítosza mellett a választott szabadságot, a hit boltíveit építi föl. Ez az építkezés pontról-pontra halad a kiteljesedés felé, amit viszont nem ér el a költő. Nem éri el, mert így akarja, mert egyebekben az abszolút dolgok nem is érhetők el a halandók számára. A végső pontban történő kiteljesedés, vagy az arra való törekvés nem lehet egyenlő a Bobory-féle költészetben P. Teilhard de Chardin omega pontjával sem. Viszont a hit teremtő erejének elismerése, az „Úr” szeretete, a nagy-nagy francia elődöket (Paul Valéry, Paul Claudel, Pierre Emmanuel) szinonimizálja. Az egyetemes kultúra részeként Bobory versei így nem egyoldalúak, legfőlegbe behatárolható témagazdagságról beszélhetünk. Szokolczy Lajos kötetet záró „utószavában” ezért helytálló az a megállapítás, amely Bobory

mozgatóerejét is magában hordozó hitvallását emeli ki abban a tekintetben, hogy a „jövönket eláruló, jobbára a közjó ellenében cselekvő 'mindig-bátrak' révén sokszor fokozhatatlanná válik” a költő cselekvése. Abban is valós Szokolczy meglátása, hogy a tonnás súlyaival lehúzó, sokszor nemtelen társadalmi harcok növelik a lírikus(ok) kiábrándultságát. Mintha ezekre erősítene rá Bobory Zoltán Az utolsó mese című verse, mint egyfajta záróakord és talány.

A befejezetlenség vagy a folytatás ígérete? Olyan, mint jelenünk fölforgatott valósága, a nemzetvesztés, létbizonytalanság kellős közepén. Azon a helyen, ott ahol Magyarországot jelölnénk, ahol ma már nehéz tisztán és megtisztultan magyarnak lenni, ahol „Daltalanná lettek hajnalaink”, és a kérdés maga a válasz, vagy nincs kérdés és nincs válasz sem. Ez a paralógia vetődik föl Kérdés és válasz című versében. Értelmetlenség, érthetetlen következtetés származik minden olyan léthelyzetből, amely nem tiszta, amit nem alapoz meg semmiféle erkölcs. A kötetből egyik kiemelendő verse a Barátaimnak: „(...) amit adhattam / elkezdtem – szorongó gyermek – / sokat vesszőzött, újból és újból / folyóba merítő imáimat: / soha nem feledem / már félelem befonta, / útrakész barátságokat...”. Ez a vers egyfajta összegzés is. Mintája az állandó készenlétnek, készségnek, mert mindnyájan, akik akarnak még valamit magunkért és másokért tenni, készenlétben kell, hogy álljunk, mint örökösen útrakész barátok.

- 3 -

Végül, mert az utak mindig körbeérnek, ezen írás elejéhez visszatérve el kell mondani, hogy a vonókéssel értékes munkát lehet elvégezni, de rombolni is lehet. Az eszköz használata és használatának módja minősít. „Nincs rajtunk fészekrakó hely!” – hangzik a kötet címadó versének utolsó sorából. Ez a sor egyik fundamentuma Bobory költészetének. Fájdalmasan szép. Ez a vers és utolsó sora várakozásra készítet, mintha újabb megfontolásokra hívna föl, mintha ígérne is, de egyben fölkészíti a befogadni tudó olvasót. Fölkészít minket valamire! Ez a valami talán egy szebb, már rólunk szóló értékesebb jövő...

Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2009.